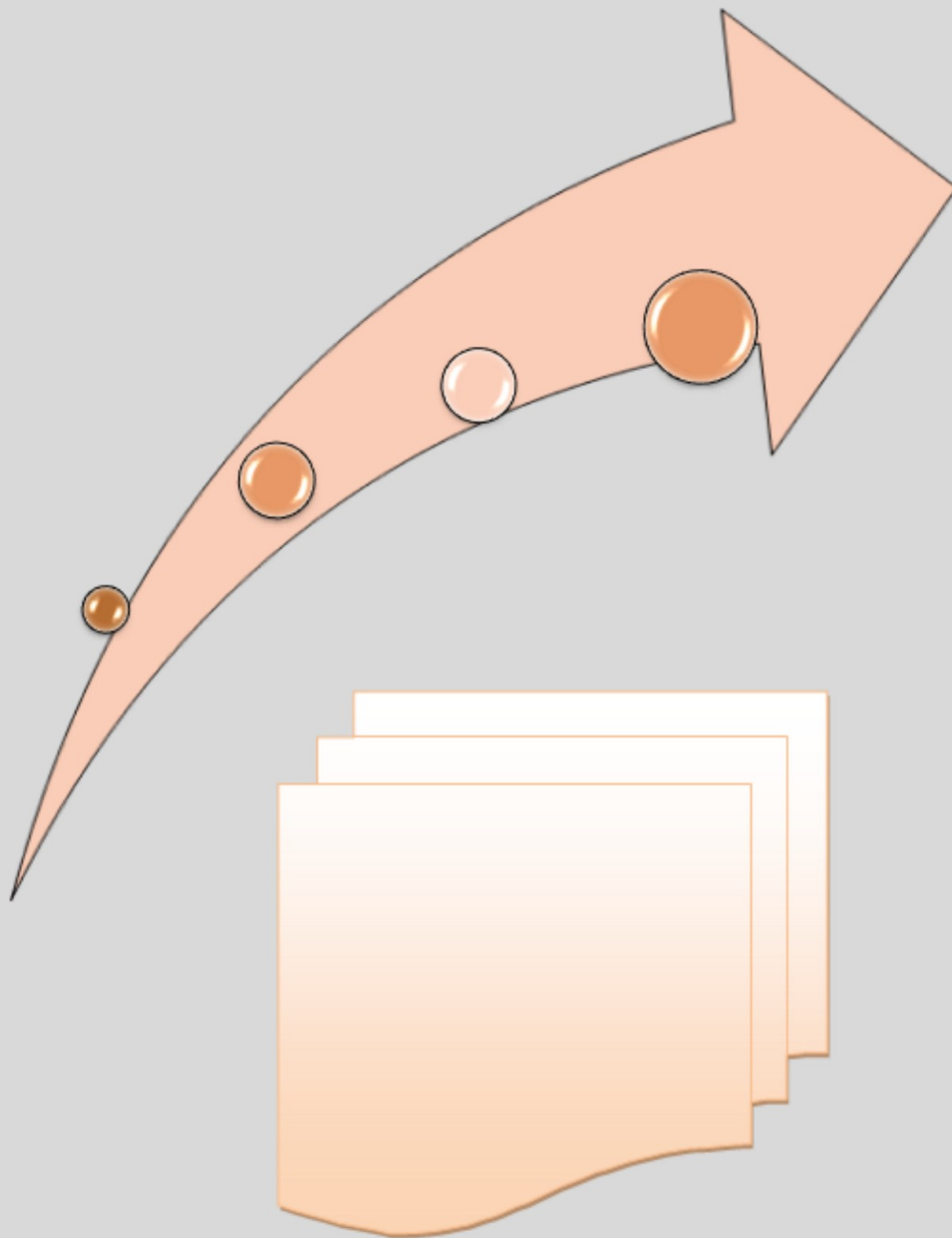

Αξιολόγηση
των
Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας

Θανάσης Βασιλόγιαννης

Αθήνα, 2009

Θανάσης Βασιλόγιαννης

Αξιολόγηση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας

Smashwords Edition, Σημειώσεις Άδειας

Αυτό το eBook παρέχεται δωρεάν, αλλά παραμένει στην πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα. Μπορεί να αναπαραχθεί, να αντιγραφεί και να διανεμηθεί για μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον παραμένει στην ολοκληρωμένη αρχική μορφή του.

© Θανάσης Βασιλόγιαννης

Αθήνα, 2009

avasi@sch.gr

Εισαγωγή

Στα πλαίσια της συζήτησης για την Δια Βίου Εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1996, ένας από τους στόχους που τέθηκαν στο κείμενο της Λευκής Βίβλου ήταν η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της εκπαίδευσης. Έτσι προτάθηκε η εφαρμογή Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) που λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές ιδιαιτερότητες, τις πολιτικές προτεραιότητες και τις ανάγκες κάθε κοινωνίας (Λύτσιου Λ., 2007), θα υλοποιηθεί ο στόχος της κοινωνικής και οικονομικής επανένταξης των ατόμων που τέθηκαν νωρίς στο περιθώριο. Παρά τη μοναδικότητα κάθε ΣΔΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κυκλοφόρησε ένα οδηγό ίδρυσης (European Commission, 1999), καθορίζοντας τις βασικές αρχές όσον αφορά τον πληθυσμό στόχο, το σκοπό, το περιβάλλον, την εκπαιδευτική στρατηγική και τη συνεργασία μεταξύ των τοπικών φορέων.

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Στη χώρα μας ο αναλφαβητισμός αποτελεί ένα ιδιαίτερα εκτεταμένο κοινωνικό φαινόμενο αλλά και οικονομικό πρόβλημα. Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία (ΕΣΥΕ, 2008) δείχνουν ένα εντυπωσιακό νούμερο: πάνω από τρία εκατομμύρια άτομα, δηλαδή το 34,26% του πληθυσμού ηλικίας άνω των 15 ετών, δεν έχει ολοκληρώσει την υποχρεωτική εννιάχρονη εκπαίδευση. Για αυτό το λόγο τα ΣΔΕ στην Ελλάδα θεσμοθετήθηκαν ως φορέας παροχής δια βίου εκπαίδευσης σε άτομα που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Διαφοροποιούνται σε σχέση με τα ΣΔΕ στην Ευρώπη, καθώς δεν παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση (ΥΠΕΠΘ, 2008), δέχονται άτομα αρκετά μεγαλύτερης ηλικίας από το να θεωρούνται νέοι (European Commission, 2001) και η σύμπραξη με τους τοπικούς φορείς πρέπει να είναι αρκετά επιφανειακή καθώς δεν αναδεικνύεται στην συζήτηση που αναπτύσσεται γύρω από αυτά. Διαφοροποιούνται όμως και από τυπικό ελληνικό σχολείο, καθώς έχουν άλλο σκοπό, προσεγγίζουν τη μάθηση με ιδιαίτερο

πρόγραμμα σπουδών και προτείνουν ιδιαίτερους ρόλους και σχέσεις μεταξύ εκπαιδευομένων - εκπαιδευτών (Βεκρής Λ., 2003).

Ως φορέας εκπαίδευσης ενηλίκων, τα ΣΔΕ παρουσιάζουν μια σειρά από χαρακτηριστικά που μπορούμε να τα ομαδοποιήσουμε με βάση το σχήμα των Everard και Morris (Everard K. B., Morris G., 1999: 184). Ενισχύοντας το ρόλο τους ως καινοτόμο πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων, θα προσθέσουμε στα χαρακτηριστικά τους και αυτή την παράμετρο, καταλήγοντας σε πέντε βασικά χαρακτηριστικά:

την τεχνολογική υποδομή, δηλαδή τα κτήρια, τα εκπαιδευτικά μέσα και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται

την οργανωτική δομή, που αναφέρεται στο οργανόγραμμα, το καταστατικό και τους ρόλους καθενός εκ των συντελεστών του προγράμματος

τους ανθρώπους που συμμετέχουν στην υλοποίηση του προγράμματος, δηλαδή τους εκπαιδευτές, το επιστημονικό, διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό

το χαρακτήρα που αναφέρεται στο κλίμα, τις σχέσεις και τους άγραφους κανόνες που αναπτύσσονται και τέλος

το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που περιλαμβάνει το σκοπό, τους στόχους, το χρόνο που απαιτείται και το πρόγραμμα σπουδών που εφαρμόζεται.

Επομένως η ίδρυση, λειτουργία και εξάπλωση των ΣΔΕ με αυτό το πρότυπο, βασίστηκε σε μια λογική αιτιολόγηση: το χαμηλό επίπεδο μόρφωσης σημαντικού αριθμού ατόμων, οι διαθέσιμοι πόροι από την ΕΕ, η ευχέρεια σημαντικής αυτονόμησης της πορείας των ΣΔΕ σε κάθε χώρα και η γενικότερη εκπαιδευτική και κοινωνική πολιτική, συνετέλεσαν στην καθιέρωσή τους. Επιχειρώντας να αξιολογήσουμε αυτή τη δράση, οφείλουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα **γιατί θέλουμε να αξιολογήσουμε τα ΣΔΕ.**

Το πλαίσιο αξιολόγησης

Υιοθετώντας την άποψη ότι *“κάθε αξιολόγηση πρέπει να οδηγεί σε βελτίωση του αξιολογούμενου αντικείμενου και του ρόλου του στο όλον”* (Δημητρόπουλος Ε., 1991: 26) και απορρίπτοντας την ιδέα της αξιολόγησης για την αξιολόγηση, θα συνταχθούμε με εκείνους που υποστηρίζουν την αξιολόγηση των ΣΔΕ ώστε να αναλυθεί η συνεισφορά κάθε παράγοντα που συνδέεται με την οργάνωση και λειτουργία τους, ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του προγράμματος και η ανταποδοτικότητα των πόρων που δεσμεύονται.

Επιλέγουμε δηλαδή ένα σχήμα διαμορφωτικής αξιολόγησης καθώς έχουμε την πεποίθηση πως τα ΣΔΕ, όντας ο μοναδικός φορέας εκπαίδευσης ενηλίκων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, μπορούν να συνεισφέρουν πολλά στο πεδίο της ενσωμάτωσης αυτών των ατόμων στο κοινωνικό - οικονομικό γίγνεσθαι. Όσον αφορά την προέλευση του αξιολογητή, ένα σχήμα αυτοαξιολόγησης θα ήταν πιο συμβατό με την φιλοσοφία των ΣΔΕ. Και αυτό γιατί καθώς εμπλέκονται όλοι οι συντελεστές του προγράμματος μπορεί να εξασφαλιστεί πιο εύκολα τόσο η εμπιστοσύνη και η άντληση πληροφοριών (Καραλής Θ., 2005), όσο και η εφαρμογή των συμπερασμάτων στα πλαίσια της επιδιωκόμενης αυτορρύθμισης. Για να έχει βέβαια αξία η όλη προσπάθεια, θα πρέπει να ληφθεί πρόνοια για την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων και να δοθεί έμφαση στη δυνατότητα χρήσης των αποτελεσμάτων (Σούκης Δ., 2006).

Το μοντέλο αξιολόγησης

Για την αξιολόγηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων έχουν αναπτυχθεί μια σειρά από σχήματα, όπου τυποποιούν υπό μορφή μοντέλου το σκοπό και τους στόχους, τις μεθόδους και τις τεχνικές, τα αντικείμενα τους άξονες και τους δείκτες της αξιολόγησης με συστηματικό τρόπο. Όλα είναι ευέλικτα και προσαρμόσιμα στις ανάγκες που παρουσιάζονται, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Το σχήμα του Stufflebeam, γνωστό ως

μοντέλο CIPP, είναι η επιλογή μας καθώς αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην κατεύθυνση της αξιολόγησης του προγράμματος των ΣΔΕ.

Κατά την αξιολόγηση πλαισίου, η διερεύνηση των αναγκών του στοχευόμενου πληθυσμού, η αλληλεπίδραση του προγράμματος με το κοινωνικό - εργασιακό περιβάλλον και η συσχέτιση των χαρακτηριστικών του πληθυσμού - στόχου με αυτά του προγράμματος, αποτελούν κομβικά σημεία της διαδικασίας.

Με την αξιολόγηση των δεδομένων εισόδου θα μπορέσουμε να αναπτύξουμε μια στρατηγική για να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες των συμμετεχόντων, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το ευρύτερο περιβάλλον όσο και το ενδεχόμενο περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο. Η συνεχής παρακολούθηση και διόρθωση της πορείας προς την κατεύθυνση που επιλέχθηκε στην προηγούμενη φάση αλλά και η ενδεχόμενη ανατροφοδότηση με συνέπεια την αλλαγή αυτής της πορείας, αναφέρεται στην αξιολόγηση της διαδικασίας (Καραλής Θ., 2005).

Όσον αφορά στην αξιολόγηση αποτελέσματος, αναφερόμαστε στη διαπίστωση της αποτελεσματικότητας και της καταλληλότητας του προγράμματος με σκοπό την ανατροφοδότηση των συντελεστών του (Δημητρόπουλος Ε., 1991), που θα οδηγήσει στη βελτίωση του επόμενου κύκλου. Εφαρμόζεται δηλαδή ένα μοντέλο που λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους επιλογής, οργάνωσης, λειτουργίας και απόδοσης των ΣΔΕ, ως υποσυστήματος της εκπαίδευσης ενηλίκων, δίνει προτεραιότητα στην βελτίωση και ανάπτυξη μέσω της κριτικής συνειδητοποίησης των συμμετεχόντων.

Η μεθοδολογία αξιολόγησης

Η επιλογή του συγκεκριμένου μοντέλου αξιολόγησης, μας δίνει και ένα περίγραμμα των βημάτων που θα ακολουθήσουμε για την εφαρμογή της αξιολόγησης (Καραλής Θ., 2005: 53). Κατά το στάδιο του σχεδιασμού αναμένεται να συναντήσουμε μια σειρά από εμπόδια που χρειάζεται να διασκελίσουμε. Το πιο κύριο είναι

ο καθορισμός του πεδίου της αξιολόγησης δηλαδή *τι θα αξιολογήσουμε*.

Παρά το γεγονός ότι η προφανής απάντηση “όλα”, έρχεται πρώτη, το πιο πιθανό είναι να χρειαστεί να επιλέξουμε αυτά που κατά την κρίση μας θεωρούνται πιο σπουδαία. Αυτό συμβαίνει γιατί ούτε απεριόριστο προϋπολογισμό έχουμε, ούτε και το χρονοδιάγραμμα μπορεί να επιμηκυνθεί τόσο που να ακυρωθεί η αξία της ίδιας της διαδικασίας. Επομένως η επιλογή των κατάλληλων στοιχείων, με δεδομένους τους πόρους που διατίθενται, αποτελεί μια σημαντική παράμετρο επιτυχίας της διαδικασίας.

Μια άλλη παράμετρος έχει να κάνει με την επιλογή των στόχων της αξιολόγησης. Καθώς επιλέχθηκε διαμορφωτικού τύπου αξιολόγηση, θεωρούμε πιο πρόσφορη την επιλογή της αξιολόγησης με βάση τους στόχους του ίδιου του προγράμματος των ΣΔΕ. Ερμηνεύοντας την επιλογή μας, θεωρούμε δεδομένη την επάρκεια των στόχων του προγράμματος (ΥΠΕΠΘ., 2008) και θέτουμε ως κεντρικό σκοπό την διερεύνηση του βαθμού επίτευξης αυτών και τον προσδιορισμό των απαραίτητων ενεργειών προς την κατεύθυνση της σύγκλισης των ενεργειών των συντελεστών του προγράμματος ώστε να υλοποιηθούν αυτοί οι στόχοι. Παρά την σχετική κριτική (Καραλής Θ., 2005: 58), μια διαμορφωτικού τύπου αξιολόγηση δεν μπορεί να είναι και ανεξάρτητη των στόχων διότι δεν έχει την απαιτούμενη θεσμική ισχύ να τους αλλάξει, ακόμα και αν κρίνει πως δεν είναι αξιόλογοι.

Τέλος η διαμόρφωση των κριτηρίων με βάση τα οποία θα γίνουν οι κρίσεις και θα διατυπωθούν τα συμπεράσματα, που θα αντληθούν μέσα από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (ΥΠΕΠΘ., 2005) και θα είναι συνάρτηση των στόχων του προγράμματος, είναι μια σημαντική συνισταμένη της διαδικασίας του σχεδιασμού. Η βαθιά γνώση του αντικειμένου της αξιολόγησης και η εμπειρία από διαδικασίες αξιολόγησης ανάλογων προγραμμάτων μπορεί να βοηθήσει στην κατεύθυνση αυτή. Είναι δηλαδή αναγκαία η συλλογή στοιχείων και συμπερασμάτων από σχετικές έρευνες και

μελέτες και η γενικότερη παρακολούθηση των δρώμενων στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Έχοντας υπόψη το μοντέλο αξιολόγησης CIPP που επιλέξαμε, μπορούμε να κατατάξουμε τα αντικείμενα της αξιολόγησης ανάλογα με τα διακριτά πεδία αυτού του σχήματος. Αξιοποιώντας ανάλογες εργασίες (Δούκας Χ., κ.κ., Σολομών Ι. κ.α., 1999) προσαρμόζουμε τα αντικείμενα της αξιολόγησης στο εύρος εφαρμογής του προγράμματος των ΣΔΕ και καταλήγουμε σε ένα σχήμα όπου:

στην αξιολόγηση πλαισίου θα συμπεριλάβουμε τα χαρακτηριστικά του ευρύτερου κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος, καθώς και τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα, συντελεστών και εκπαιδευομένων

στην αξιολόγηση εισροών θα συμπεριλάβουμε τις διαθέσιμες τεχνολογικές υποδομές, τους οικονομικούς πόρους, το πρόγραμμα σπουδών και τους ανθρώπους, εκπαιδευόμενους, εκπαιδευτές και άλλο προσωπικό, που συμμετέχουν στην διαμόρφωση της φυσιογνωμίας των ΣΔΕ

στην αξιολόγηση διαδικασίας συγκαταλέγονται η εκπαιδευτική λειτουργία, μέσα και έξω από την τάξη, η διοικητική μέριμνα καθώς και η αναπτυσσόμενη κουλτούρα μέσα και έξω από τις δομές των ΣΔΕ και εξαιτίας αυτών

στην αξιολόγηση αποτελέσματος θα κατατάξουμε τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα σε επίπεδο γνωστικό και δεξιοτήτων, αλλά και τα αποτελέσματα της ατομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των εκπαιδευομένων που οδηγούν σε άρση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Κάθε αντικείμενο που επιλέγεται, πχ οι αίθουσες διδασκαλίας, αξιολογείται με βάση κριτήρια που τοποθετούνται σε άξονες αναφοράς, δηλαδή ιδιότητες του αξιολογούμενου αντικειμένου. Στο παράδειγμά μας, η ποιότητα των χώρων διδασκαλίας και η

καταλληλότητα για την χρήση που προορίζονται θα αποτελούσαν δυο από τους άξονες αξιολόγησης των αιθουσών διδασκαλίας. Όσον αφορά στην ποιότητα των αιθουσών, οι προδιαγραφές που έχουν τεθεί για τις δομές των ΚΕΚ (Καραλής Θ., 2005), θα μπορούσαν να αποτελέσουν σχετικούς δείκτες, όπως η επιφάνεια ανά εκπαιδευόμενο και η πρόβλεψη για φυσικό φωτισμό και αερισμό. Επίσης η καταλληλότητα μιας αίθουσας διδασκαλίας θα μπορούσε να προσδιοριστεί με βάση τη δυνατότητα να διευθετούνται τα καθίσματα σύμφωνα με τις αρχές μάθησης ενηλίκων και την ύπαρξη τεχνολογικών υποδομών, όπως πρίζες ή απευθείας σύνδεση με το διαδίκτυο.

Σύνοψη

Με την εργασία αυτή παρουσιάστηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά και οριοθετήθηκε το πλαίσιο μιας διαμορφωτικής αξιολόγησης των ΣΔΕ, με βάση το μοντέλο CIPP, κυρίως λόγω της ευελιξίας προσαρμογής του. Αναδείχθηκαν οι σημαντικότερες δυσκολίες που κατά την κρίση μας θα παρουσιαστούν στο στάδιο του σχεδιασμού και καθορίστηκαν, εν είδη παραδείγματος, δυο άξονες και δυο δείκτες για κάθε άξονα αξιολόγησης ενός εκ των αντικειμένων αξιολόγησης. Τα ΣΔΕ αποτελούν τον πιο σημαντικό φορέα παροχής εκπαίδευσης του ενός τρίτου του πληθυσμού της χώρας μας, γεγονός που τα φέρνει στο κέντρο του προβληματισμού (Ευστράτογλου Α., Νικολοπούλου Β., κ.κ.) για την μέχρι τώρα πορεία τους και το διαγραφόμενο μέλλον τους. Η συστηματική αξιολόγηση όλων των παραγόντων που επηρεάζουν την οργάνωση, τη λειτουργία και τα αποτελέσματα αυτού του προγράμματος, είναι επιβεβλημένη υπό το πρίσμα της αποτελεσματικότητας και της ανταποδοτικότητας των διατιθέμενων πόρων.

Βιβλιογραφία

- Βεκρής Λ., Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: ένα ευρωπαϊκό πειραματικό πρόγραμμα κατά του κοινωνικού αποκλεισμού - Η ελληνική εκδοχή. Στο: Προδιαγραφές σπουδών στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΓΓΕΕ, Αθήνα 2003.
- Δημητρόπουλος Ε., *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1991.
- ΕΣΥΕ, *Έρευνα εργατικού δυναμικού*, 2008, διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο: http://www.statistics.gr/gr_tables/S301_SJO_1_TB_Q2_08_3_Y_BI.pdf (15 Απρ. 09).
- Δούκας Χ. Ποιότητα και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teykos1/e1%20172-186.doc> (15 Απρ. 09)
- Ευστράτογλου Α., Νικολοπούλου Β., : *Προσφορά και ζήτηση εκπαιδευομένων στα ΣΔΕ*, χ.χ., περιοδικό Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων, τεύχος 13
- European Commission a, *Guide for Setting up a Second Change School*, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://ec.europa.eu/education/archive/2chance/guide_en.html (15 Απρ. 09).
- European Commission b, *Second Change Schools: The results of a European pilot project*, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://ec.europa.eu/education/archive/2chance/repcom_en.pdf (15 Απρ. 09).
- Everard K. B., Morris G., *Αποτελεσματική Εκπαιδευτική Διοίκηση*, ΕΑΠ, Πάτρα 1999.
- Καραλής Θ. α, *Σχεδιασμός, Διοίκηση, Αξιολόγηση Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Σχεδιασμός Προγραμμάτων*, Τόμος Β', ΕΑΠ, Πάτρα 2005.
- Καραλής Θ. β, *Σχεδιασμός, Διοίκηση, Αξιολόγηση Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Αξιολόγηση Προγραμμάτων*, Τόμος Δ', ΕΑΠ, Πάτρα 2005.
- Λύτσιου Λ., *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας - Ιστορική διαδρομή*. Στο: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, ΓΓΕΕ, Αθήνα 2007.
- Σολομών Ι., Τσατσαρώνη Α., Κότσιρα Α., *Αξιολόγηση: Η Κοινωνική συγκρότηση των κειμένων*, 1999, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.auth.gr/virtuelschool/1.4/TheoryResearch/SolomonEvaluation.html> (15 Απρ. 09)

Σούκης Δ., Αξιολόγηση του έργου της εκπαίδευσης οργανισμού επαγγελματικής κατάρτισης, Δημοσίευτη διπλωματική εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα 2006.

ΥΠΕΠΘ, *Συστηματοποίηση της δια Βίου εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*, 2005, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

http://www.ideke.edu.gr/sde/sde_volou/nomothesia.html (15 Απρ. 09).

ΥΠΕΠΘ, *Οργάνωση και Λειτουργία Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας*, 2008, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

http://www.gsae.edu.gr/index.php/yp/doc_download/20---3416012008 (15 Απρ. 09).

© Θανάσης Βασιλόγιαννης

avasi@sch.gr

Αθήνα, 2009

ISBN 9781301104154

9 781301 104154 >
